

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Het verdriet van de rijke man

van Praag, B.M.S.

Publication date

2005

Document Version

Final published version

Published in

NRC Handelsblad

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Praag, B. M. S. (2005). Het verdriet van de rijke man. *NRC Handelsblad*, 7.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Het verdriet van de rijke man

B.M.S. van Praag

Topinkomens geven slechts kort geluk en verstoren de economie. Geef voorrang aan een prettig werkklimaat.

De huidige trend van steeds maar stijgende topinkomens heeft weinig zin. Het zijn motiverende schouderklopjes met kortdurend effect, die erg duur worden betaald, meent B.M.S. van Praag

Wat is toch aan de hand in Nederland? Zijn ministers, Kamerleden, vakbondsleiders en deze auteur jaloers en teleurgesteld dat zijzelf het niveau van de topinkomens niet hebben kunnen bereiken? Is de maatschappelijke onrust een uiting van mieze mannetjes en vrouwtjes, die niet 'groot kunnen denken', en die zich beklagen over het feit dat de druiven zuur zijn? Of zijn zij wel degelijk bezig het maatschappelijk belang te verdedigen?

De laatste jaren hebben psychologen en economen, onder wie ikzelf, veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de vraag of men gelukkiger wordt van meer inkomen in geld. Dit leidt eigenlijk altijd tot het vrij verrassende antwoord, dat, behalve op een vrij laag basaal niveau dat de mensen over wie wij het nu hebben ruimschoots zijn ontstegen, meer geld alleen kortstondig een verhoogd geluksgevoel oplevert.

Binnen de kortste keren raakt men aan het nieuwe inkomen gewend en stelt men zijn eisen hoger. Wanneer dan ook nog in je sociale kennissenkring iedereen ongeveer in gelijke tred in inkomen vooruitgaat, wordt het geluksgevoel van een inkomensstijging ongeveer tot nul gereduceerd.

Er is sprake van een zogenoemde hedonic treadmill. Men loopt hard door in de mallemlen van het najagen en bereiken van steeds hogere inkomens en materiële consumptieniveaus, maar men komt subjectief geen stap verder op de welzijns ladder. Men raakt verslaafd aan geld-shots en er treden de nodige ontwenningverschijnselen op, wanneer de jaarlijkse dosering dreigt te worden teruggebracht.

Wat helpt dan wel mee? Een prettig sociaal leven, tevredenheid met je werk (waarop het inkomen weinig invloed heeft), een vaste baan zonder risico van ontslag, en een goede gezondheid.

De huidige trend van steeds maar stijgende topinkomens heeft dus weinig zin. Het zijn motiverende schouderklopjes met kortdurend effect, maar ze worden erg duur betaald. De vraag is of deze schouderklopjes niet kunnen worden vervangen door goedkopere prikkels in termen van een prettig werkklimaat, een minder intern-competitief klimaat, aandacht, vakanties, geschenken in natura, lidmaatschap van de golfclub, toegang tot de skybox of tot het Concertgebouw, een seizoensabonnement bij Ajax, lovende vermeldingen in het bedrijfsblad, vernoeming van prijzen, stichting van filantropische fondsen en leerstoelen op naam. Voor sommige mensen kan ook titulatuur ('Excellentie') of de toegankelijkheid van een speciale toileteenheid al heel veel goedmaken.

Tot nu toe bekeken we de efficiency van het inkomens-instrument. Die is niet groot, en via andere en goedkopere wegen komt men verder.

De vraag is echter wat de huidige ongebreidelde trend tot 'zelfverrijking' voor schade doet aan Nederland. Die schade dreigt groot te worden.

In de eerste plaats gaat het natuurlijk niet alleen om de voorzitters van raden van bestuur die geldverslaafd zijn geraakt. Ook de overige leden van dat bestuur worden besmet en willen meer. En om het 'gezellig te houden', delen die ook mee in de pot. En datzelfde geldt dan voor het tweede echelon, enz. Er is sprake van nivellering naar boven. Tot voor een aantal jaren kon men dit nog enigszins beredeneren door vergelijking met het buitenland. Maar of dat nu nog geldt, is zeer de vraag. De groei van buitenlanders in Nederlandse raden van bestuur, terwijl niet veel Nederlanders vergelijkbare posities bekleden in het buitenland, doet vermoeden dat het Nederlandse beloningspeil op zijn minst niet meer achterblijft bij het buitenland.

Onlangs las ik over een vergelijking tussen de ABN Amro en een in grootte en werkgebied vergelijkbare Spaanse bank, die beide op acquisitietocht zijn in Italië. Het bleek dat de Spaanse werknemers gemiddeld met 38.000 euro per jaar naar huis gingen en het ABN Amro-personeel met 73.000 euro. Als dit waar is, en de interne inkomensongelijkheid bij de Spaanse bank zal toch zeker niet minder zijn dan bij ABN Amro, dan blijkt hieruit hoe de beloningsverhoudingen er in ieder geval voor staan in het internationale bankbedrijf. De vette beloningen aan de top beginnen door hun uitstraling naar beneden niet alleen psychologisch maar ook reëel effect te krijgen. Vergeet niet dat voor 1 miljoen euro ook 20 lagere arbeidsplaatsen van 50.000 euro kunnen worden gefinancierd.

Onze arbeidskosten worden te hoog en dit wordt gecompenseerd door het outsourcen naar lage-lonenlanden en het op de nullijn houden van het gewone personeel. Dat zal steeds moeilijker worden als de bazen zulke voorbeelden geven.

Bij de binnenlands werkende bedrijven spelen dit soort processen ook, maar dan kan één en ander vaak gemakkelijk op de klant en de overheid (lees: de belastingbetaler) worden afgewenteld, zoals bij de binnenlandse energiebedrijven, ziekenhuizen, onderwijsinstellingen etc.

De nivellering naar boven heeft ook repercussies voor het binnenlandse prijspeil. Ik denk met name aan de huizenmarkt, de markt voor duurdere kleding, horeca. De prijsstijging op de huizenmarkt van de afgelopen tien jaar is niet alleen te danken aan de lage hypotheekrente van de laatste jaren, maar is voor een deel aangeblazen door de opties en de stijgende topinkomens. En daarmee is de huizenmarkt in toenemende mate ontoegankelijk geworden voor het gewone volk.

Het is niet alleen tijd voor bezinning, maar ook voor het nemen van maatregelen, die verder gaan dan de vrijwillige en zachtzinnige aanbevelingen van de commissie-Tabaksblatt. In ieder geval lijkt een normering van de salarissen in de top van semi-overheidsbedrijven, z.b.o.'s, en vergelijkbare bedrijven gewenst en haalbaar.

Prof. dr. B.M.S. van Praag is Universiteitshoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam.